

Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok

Az Európai Bizottság legújabb digitális oktatási cselekvési tervének céljai arra világítanak rá, hogy hiába foglalkoznak a témával közösségi szinten már több mint két évtizede, a problémák máig változatlanok maradtak.

A 2021-es év több szempontból is egy új időszak kezdete az uniós országok oktatáspolitikai együttműködésében. Az Erasmus+ program keretei között több hallgató élhet majd a tanulmányi mobilitás lehetőségével, mint az előző költségvetési ciklusban, köszönhetően a csaknem kétszeresére növekedett rendelkezésre álló forrásnak. A tagállamok 2030-ig terjedően új szakpolitikai referenciaértékekben¹ állapodtak meg, valamint életbe lépett a digitális oktatási cselekvési terv² is. Utóbbinak különös relevanciát adott a koronavírus-járvány következtében kialakult helyzet, amelynek tapasztalatait is figyelembe vette az Európai Bizottság (EB) a dokumentum kidolgozásakor. A benne foglalt jövőbeni irányvonalak – a megfelelő környezet, a kellő szintű digitális kompetencia, illetve a fokozott együttműködés megvalósítása – ugyanakkor nem tekinthetők újdonságnak. A közösségi törekvések, amelyek az oktatás és képzés változó korhoz való alkalmazkodását voltak hivatottak szolgálni, mindvégig ezen célok elérésére irányultak, egészen az 1990-es évek közepétől kezdődően, amikor is az Európai Unió foglalkozni kezdett a digitalizáció és az oktatás kapcsolatával.

A szoros tagállami együttműködés és minőségi oktatás feltételei megteremtésének szükségessége már a legelső időszakban megfogalmazódott közösségi szinten. Utóbbiba az oktatási intézmények megfelelő technológiai felszereltsége mellett a képzett és hozzáértő pedagógusállomány is beleértendő. Az Európai Bizottság a közoktatásra vonatkozó, 1996-tól 1998-ig szóló „Tanulás az információs társadalomban” című cselekvési tervében³ az iskolák

¹ Kalas Vivien: *Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. február 23.

² European Commission: *Digital Education Plan 2021–2027* (2020).

³ Commission of the European Communities: *Action Plan for a European Education Initiative* (1996–98). COM(96) 471 végleges (1996. október 2.).

digitális eszköztárának hiányosságaira hívta fel a figyelmet, kiemelve, hogy a modern technológiák bevonása a tanításba hozzásegíti a diákokat egy újfajta tudás elsajátításához, valamint a hagyományostól eltérő tanulási módszereket is kifejleszthetnek. Az uniós testület a fejlődés érdekében az egyik legfontosabb lépésnek az internet-hozzáféréssel rendelkező iskolák számának növelését tartotta, továbbá szorgalmazta a pedagógusok továbbképzésének támogatását is. Mindemellett javaslatot tett egy olyan online platform létrehozására, amely teret nyújthat majd az intézmények, tanárok közötti tapasztalatcserének. Ez a fajta összekapcsolódás pedig nem csupán az oktatás minőségét növelheti, de kialakulhat általa egy európai dimenziója is a tananyagnak.

A 2001 és 2004 közötti időszakra vonatkozó elektronikus tanulási cselekvési tervben⁴ ismét az infrastruktúra és a kooperáció került középpontba. A Bizottság továbbra is problémaként tüntette fel a dokumentumban az oktatási intézmények nem megfelelő digitális felszereltségét, valamint felhívta a figyelmet arra is, hogy az eszközök biztosításán túl új tanítási módszerek kidolgozása is elengedhetetlen, amelyek beépítését a nemzeti tantervekbe – a legalsó szinttől elkezdve – minél hamarabb érdemes lenne elkezdeniük az államoknak. Ezen túlmenően az EB továbbra is kiemelt jelentőségűnek tartotta az információk, a sikeres vagy éppen kudarcos kezdeményezések okainak megosztását, amelyeknek nem szabad az iskolák közötti párbeszédre korlátozódniuk, az eszmecserébe be kell vonni a döntéshozókat is. A cselekvési terv bemutatásakor már négy esztendeje létezett – és máig létezik – a brüsszeli székhelyű Európai Iskolahálózat, amely az európai oktatási minisztériumokat kapcsolja össze, és fő célja, hogy segítséget nyújtson elsősorban az intézményeknek és a pedagógusoknak a 21. századhoz való alkalmazkodásban, különös tekintettel a digitális technológiák alkalmazására.

A 2000-es évek közepéig ez a két irányvonal volt a meghatározó az Európai Unió digitális oktatással kapcsolatos célkitűzéseit illetően, 2004-től kezdődően viszont egyre nagyobb figyelmet fordítottak a tanulókra is, kompetenciáik fejlesztésére. A szándék emögött az volt, hogy a fiatal generációk tagjai olyan európai polgárokká váljanak, akik készségeik révén hamar el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon, és könnyen idomulnak annak változó elvárásaihoz. A digitális kompetencia fogalmát az Európai Parlament és a Tanács egy

⁴ Commission of the European Communities: *The eLearning Action Plan Designing Tomorrow's Education*. COM(2001) 172 végleges (2001. március 28.).

2006-os ajánlása⁵ olyan jártasságként definiálja, amely „az infokommunikációs technológiák magabiztos és kritikus használatát” jelenti „a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén”. Ezzel együtt annak a nyolc kulcskompetenciának egyikeként nevezik meg, amelyek az élethosszig tartó tanuláshoz, „a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, az aktív polgársághoz, a társadalmi beilleszkedéshez, valamint a foglalkoztatáshoz” szükségesek. Később, 2018-ban ezeket felülvizsgálják és pontosítják, ám a digitális kompetencia meghatározásának lényegi része változatlan maradt.

Az esélyegyenlőség megteremtése és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése a legalább alapszintű készségek elsajátítása által visszatérő elem és hivatkozási pont az uniós dokumentumokban. A Bizottság az Elektronikus tanulási programban⁶ (2004–2006), a 2010-es európai digitális menetrendben,⁷ illetve a 2013-as „Megnyíló oktatás” elnevezésű kezdeményezésében⁸ egyaránt amellett érvelt, hogy a digitális jártasság megszerzésével mérsékelhetővé válnak a regionális különbségek, éppen ezért lényeges, hogy a diákok a megfelelő környezetben fejlődhessenek már az iskolarendszerbe való belépésüket követően. A 2018-as digitális oktatási cselekvési tervben⁹ is az oktatás egyik fő feladataként a még mindig nem kielégítő színvonalú, ám fontos jártasságok fejlesztését jelölték meg, amelyeket ekkor a Bizottság már részletez is a 2016-os európai polgári digitális kompetenciakeretben¹⁰ foglaltakat alapul véve. Közéjük tartozik az információ- és adatkezelési jártasság, kommunikáció és együttműködés, a digitális tartalom előállítása és szerkesztése, a technológia biztonságos használata, továbbá a problémamegoldó képesség.

Mindezzel párhuzamosan az oktatási intézmények eszközállományának javítása, illetve a nemzetek közötti együttműködés szorosabbá fűzése is végig jelen volt az évek folyamán az EU digitális oktatással kapcsolatos dokumentumaiban. Erre irányult a már említett „Megnyíló oktatás” kezdeményezés

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2006/962/EK). (2006. december 30.).

⁶ European Commission: *Online Learning: eLearning Programme (2004–06)* (2003. december 5.).

⁷ Európai Bizottság: *Az európai digitális menetrend*. COM(2010)245 végleges (2010. május 19.).

⁸ Európai Bizottság: *Megnyíló oktatás: mindenki számára elérhető innovatív oktatás és tanulás az új technológiák és a nyitott oktatási segédanyagok révén*. COM(2013) 654 végleges (2013. szeptember 25.).

⁹ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Tanácsnak és a Régiók Bizottságának a digitális oktatási cselekvési tervről*. COM(2018) 22 végleges (2018. január 17.).

¹⁰ European Commission: *The Digital Competence Framework 2.0*. Lásd: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

is, amelynek elsődleges célja az volt, hogy a digitális technológia és a nyílt hozzáférésű segédanyagok révén egy mindenki számára elérhető oktatás valósuljon meg. Segítségnyújtásképpen a Bizottság 2013-ban elindította a Megnyíló Európai Oktatás portált, amely 2018-ig egy helyen jelenítette meg a már létező, segédanyagokat tartalmazó internetes oldalakat, és összekötötte egymással az európai tanulókat, oktatókat, valamint kutatókat.

Tekintettel arra, hogy az Európai Unióban az oktatás nemzeti hatáskörben van, a Bizottság a javaslatteteleknél, kezdeményezések indításánál és anyagi forrás biztosításánál sokkal többet nem tehet azért, hogy megszűnjenek a fentebb leírt problémák a tagállamokban. Az új digitális oktatási cselekvési tervben kitűzött, ugyanezen tényezőkre irányuló célok viszont arra engednek következtetni, hogy a tagországoknak bőven van még teendőjük ezeken a területeken, több mint 20 év eltelte után is.

2021. május 4.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2006/962/EK). (2006. december 30.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=DA>
- Commission of the European Communities: *Action Plan for a European Education Initiative (1996–98)*. COM(96) 471 (1996. október 2.). Online: http://aei.pitt.edu/1200/1/education_gp_follow_COM_96_471.pdf
- Commission of the European Communities: *The eLearning Action Plan Designing Tomorrow's Education*. COM(2001)172 végleges (2001. március 28.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0172:FIN:EN:PDF>
- Európai Bizottság: *Az európai digitális menetrend*. COM(2010)245 végleges (2010. május 19.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:-HU:PDF>
- Európai Bizottság: *Megnyíló oktatás: mindenki számára elérhető innovatív oktatás és tanulás az új technológiák és a nyitott oktatási segédanyagok révén*. COM(2013) 654 végleges (2013. szeptember 25.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0654&from=HU>
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Tanácsnak és a Régiók Bizottságának a digitális oktatási cselekvési tervről*. COM(2018) 22 végleges (2018. január 17.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=EN>
- European Commission: *Digital Education Plan 2021–2027* (2020). Online: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf

Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok

European Commission: *Online Learning: eLearning Programme (2004–06)* (2003. december 5.). Online: http://publications.europa.eu/resource/cellar/e55408a5-fa92-41e7-98f8-d8e759c445df.0004.02/DOC_2

Kalas Vivien: *Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. február 23. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/02/22/uj-unios-szintu-oktataspolitikai-celok-a-2021-2030-as-idoszakra>